МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Організація і шляхи удосконалення формування оборотних коштів підприємств та їх використання

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студентки Московченко Альони Анатоліївни

групи Ф.мз-01С/2

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ А.А. Московченко
(підпис)

Керівник доц. к.е.н. _____ І.Й. Плікус
(підпис)

Суми 2021

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра на тему

Організація і шляхи удосконалення формування оборотних коштів підприємств та їх використання

Студентка Московченко Альона Анатоліївна

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. В умовах сучасної економіки багато українських підприємств відчувають гостру нестачу оборотних коштів. Найчастіше це є результатом неефективного управління оборотними коштами, що призводить до заморожування значної частини коштів підприємств у наднормативних запасах товарно-матеріальних цінностей та скорочення їх оборотності. Внаслідок цього виникає нестача коштів, що може призвести до зниження платоспроможності і навіть до втрати бізнесу.

Метою даної роботи є дослідження принципів та методів формування оборотного капіталу на підприємстві та визначення результативності його використання в умовах сучасної нестабільної економіки.

Об’єкт дослідження – процеси формування оборотного капіталу підприємства.

Предмет дослідження економічні відносини що виникають між підприємствами та іншими економічними суб’єктами з приводу формування оборотних коштів та ефективності їх використання.

У першому розділі магістерської роботи досліджуються сучасні підходи до формування оборотних коштів підприємства. У другому розділі досліджено теоретико-методичні основи формування оборотних коштів на оцінка ефективності їх використання.

Ключові слова: оборотні кошти, оборотні активи, нормування, ліквідність, управління оборотним капіталом.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 40 сторінках, з яких список використаних джерел налічує 46 найменувань. Робота містить 1 таблицю, 18 рисунків.

ЗМІСТ

ВСТУП 5
1 СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА 7
1.1 Сутність оборотних коштів та їх роль в діяльності сучасного підприємства 7
1.2 Структурно-динамічний аналіз оборотних коштів українських підприємств 12
2 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ НА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ 16
2.1 Стратегії формування оборотних коштів в сучасних економічних умовах 16
2.2 Управління формуванням запасів, як основною складовою оборотних активів 20
2.3 Управління формуванням дебіторської заборгованості підприємств 24
2.4 Управління формуванням грошових коштів 28
2.5 Практичні аспекти процесу управління формуванням оборотних коштів на прикладі ПАТ «Оболонь» 30
ВИСНОВКИ 33
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ 35

ВСТУП

Актуальність теми. Оборотні кошти є найважливішим економічним ресурсом будь-якого підприємства і впливають на результативність його роботи, яка багато в чому залежить від забезпеченості та управління оборотними засобами підприємства. Але в умовах сучасної економіки багато українських підприємств відчувають гостру нестачу оборотних коштів. Найчастіше це є результатом неефективного управління оборотними коштами, що призводить до заморожування значної частини коштів підприємств у наднормативних запасах товарно-матеріальних цінностей та скорочення їх оборотності. Внаслідок цього виникає нестача коштів, що може призвести до зниження платоспроможності і навіть до втрати бізнесу, а поповнення оборотних коштів за рахунок дорогих кредитів у цих умовах лише загострює ситуацію.

Здебільшого до методів управління оборотними коштами належить управління такими його складовими, як запаси, дебіторська заборгованість та грошові кошти. Пов'язано це з тим, що вони становлять більшу частину оборотних засобів і найбільше впливають на ефективність їх використання. У деяких організаціях нарівні з ними стоїть незавершене виробництво, проте воно не включається до основних методів управління оборотними засобами, оскільки немає певної методології управління та оптимізації незавершеного виробництва. Управління ліквідністю оборотних засобів обумовлюється їх ділимістю на абсолютно ліквідні (гроші та еквіваленти), ліквідні (запаси та короткострокова дебіторська заборгованість) та слабко ліквідні (довгострокова дебіторська заборгованість).

Аналіз структури оборотних засобів грає величезну роль, оскільки вона впливає безпосередньо фінансовий стан організації у певний час виробництва. Наприклад, підвищення незавершеної продукції складах, каже зменшенні оборотних засобів у обороті, як наслідок зниження обсягу реалізації, отже знижується прибуток підприємства. Саме тому важливо контролювати рівень оборотних засобів у організації.

Метою даної роботи є дослідження принципів та методів формування оборотного капіталу на підприємстві та визначення результативності його використання в умовах сучасної нестабільної економіки.

Об’єкт дослідження – процеси формування оборотного капіталу підприємства та .

Предмет дослідження економічні відносини що виникають між підприємствами та іншими економічними суб’єктами з приводу формування оборотних коштів та ефективності їх використання.

Методи дослідження. Для проведення дослідження обрано такі методи дослідження, як метод сходження від абстрактного до конкретного, методи порівняння, спостереження та наукового узагальнення. Метод сходження від абстрактного до конкретного обрано, оскільки від теоретичних положень потрібен перехід до практичних аспектів, до вивчення конкретних підприємств. Метод порівняння обраний як найважливіший метод аналізу, що дозволяє оцінити, зокрема, окремі аспекти діяльності підприємства та результативність функціонування підприємства в цілому на основі порівняння абсолютних та відносних величин. Метод спостереження обрано, оскільки потрібно спостереження за реальними об'єктами - виробничими підприємствами. Метод наукового узагальнення обрано, оскільки є логічним процесом переходу від одиничного до загального, щодо специфіки функціонування виробничих підприємств у цілому.

У першому розділі магістерської роботи досліджуються сучасні підходи до формування оборотних коштів підприємства. У другому розділі досліджено теоретико-методичні основи формування оборотних коштів на оцінка ефективності їх використання.

Інформаційною базою роботи є фінансова звітність підприємства, дані Державної служби статистики України, монографії вітчизняних та закордонних авторів, нормативні документи, тощо.

1 СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність оборотних коштів та їх роль в діяльності сучасного підприємства

Питання забезпеченістю обіговими коштами періодично постає перед кожним підприємством, яке здійснює певну діяльність залежно від галузі. Найчастіше нестачу оборотних коштів відчувають промислові підприємства. Не лише платіжна криза, а й невміння керувати оборотними коштами, недостатньо розвинена система управління для підприємства є причиною.

Конкурентоспроможність, фінансове становище, і навіть результати, отримані під час діяльності підприємства, забезпечують матеріальні запаси та уміння ефективно використовувати. Оборотні кошти входять до складової частини майна підприємства. У оборотних коштах виділяють матеріальні та фінансові ресурси. Використання цих ресурсів забезпечує процес матеріального виробництва. Також від них залежить фінансова стійкість підприємства. Чим ефективніше використовуються матеріальні та грошові ресурси, тим краще проходить процес матеріального виробництва і тим вища фінансова стійкість підприємства.

Як правило, в організації у процесі поточної діяльності оборотні активи проходять три стадії кругообігу. Першою стадією є грошова, де і відбувається перетворення коштів у виробничі запаси. На наступній стадії - продуктивній продовжується авансування створюваної продукції. На завершальній стадії кругообігу відбувається авансування готової продукції, що надалі тягне за собою перетворення товару на кошти та повторення всіх стадій кругообігу.

На сьогодні в економічній теорії та практиці присутнє декілька термінологічних визначень, що пов’язані із застосуванням ресурсів, що мають оборотний характер, тобто використовуються в одному виробничому циклі, повністю пере-

носячі свою вартість на вартість готової продукції. Це «оборотні кошти», «оборотні активи», «оборотні фонди», «оборотний капітал» та інші. Узагальнені визначення цих понять наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення сутності та змісту понять «оборотні кошти», «оборотні активи», «оборотні фонди», «оборотний капітал» [узагальнено автором]

Автор	Авторське трактування
Категорія «Оборотні кошти»	
Поддєрьогін А.М. [39]	Оборотні кошти – це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку
Азаренкова Г.М. [7]	Оборотні кошти – грошові ресурси, які вкладено в оборотні виробничі фонди та фонди обігу для забезпечення безперервного виробництва та реалізації виготовленої продукції, які беруть участь у виробничому процесі один раз і повністю переносять свою вартість на собівартість продукції.
Категорія «Оборотні активи»	
П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [32]	Оборотні активи - гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу
Осадчук Д. [30]	Оборотні активи - грошові кошти і їх еквіваленти, що не обмежені у використанні а також інші активи підприємства, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців із дати складання балансу
Лайко П.А., Мних М.В. [24]	Оборотні активи – це вартість, що авансована в кругообіг виробничих фондів і фондів обертання для забезпечення безперервності процесу виробництва й обертання”
Категорія «Оборотний капітал»	
Кулішов В.В. [22]	Оборотний капітал (оборотні засоби) – частина продуктивного капіталу, вартість якого в процесі споживання цілком переноситься на продукт і повертається до підприємця в грошовій формі протягом кожного кругообігу капіталу
Брігхем Є.Ф. [12]	Оборотний капітал – інвестиція фірми у короткострокові активи – готівку, ліквідні цінні папери, товарно-матеріальні запаси і рахунки дебіторських заборгованостей
Аранчій В.І. [8]	пише: “обігові кошти (оборотний капітал) – це кошти, витрачені на придбання чи виготовлення оборотних активів підприємства, які необхідні для забезпечення на підприємстві безперервності процесу виробництва і реалізації продукції та отримання прибутку”

Якщо узагальнити сказане вище про оборотні активи, то до них слід відносити ті ресурси підприємства, які споживаються протягом менше 12 місяців або

одного виробничо-комерційного циклу, відразу повністю переносять свою вартість на створюваний продукт, змінюють або втрачають свою природно-речову форму, легколіквідні, мають грошовий вираз.

Визначення оборотних активів нерозривно пов'язані з поняттям «оборотні кошти», і з терміном «оборотний капітал». У сучасному фінансовому менеджменті можна поставити знак рівності між поняттями «оборотний капітал» та «оборотні активи». Оборотний капітал визначається як частина продуктивного капіталу, вартість якого повністю переноситься на вироблений товар і повертається в грошову форму після його реалізації, а також як перевищення поточних активів над короткостроковими зобов'язаннями, що дозволяє фінансувати свої постійні операції, які можуть бути швидко трансформовані в гроші. Оборотний капітал формується з грошових коштів, цінних паперів, що легко реалізуються, дебіторської заборгованості, матеріально-виробничих запасів, готової продукції, незавершеного виробництва, матеріалів, комплектуючих виробів і витрат майбутніх періодів».

Таким чином, з погляду фінансового менеджменту, під оборотним капіталом мається на увазі розміщення фінансових коштів в оборотних активах, які циклічно відтворюються для забезпечення ефективної діяльності підприємства. На показники оборотності оборотного капіталу впливають такі чинники як масштаби та специфіка бізнесу в залежності від галузевої приналежності. З метою розроблення ефективної політики фінансового забезпечення оборотних активів виникає потреба у детальній їх класифікації за ознаками участі в операційному циклі, періоду обігу та характером фінансових джерел формування. За характером участі у операційному процесі оборотні активи підлягають наступної класифікації: оборотні активи, які обслуговують виробничий цикл підприємства; оборотні активи, що обслуговують фінансовий цикл – дебіторська заборгованість та фінансові активи. За характером фінансових джерел формування виділяють валові, чисті та власні оборотні активи. Валові оборотні активи - це загальний обсяг оборотного капіталу організації, тобто весь оборотний капітал, сформований за рахунок власного капіталу, і з допомогою залучених кредитних ресурсів.

Узагальнена класифікація оборотних коштів підприємства подана на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 – Класифікація оборотних коштів підприємства [36]

Для визначення світового інтересу до сутності оборотних коштів, особливостей їх формування та використання було проведено через визначення активності пошукових запитів в мережі Інтернет за тематикою формування оборотного капіталу та ефективності управління ним, проведених за допомогою програмного продукту Google Trends. Для дослідження були обрані такі поняття як: оборотний капітал (working capital), оборотні активи (current assets), позиковий капітал. Було виявлено наявність стабільної зацікавленості серед науковців до даної тематики рис. 1.2).

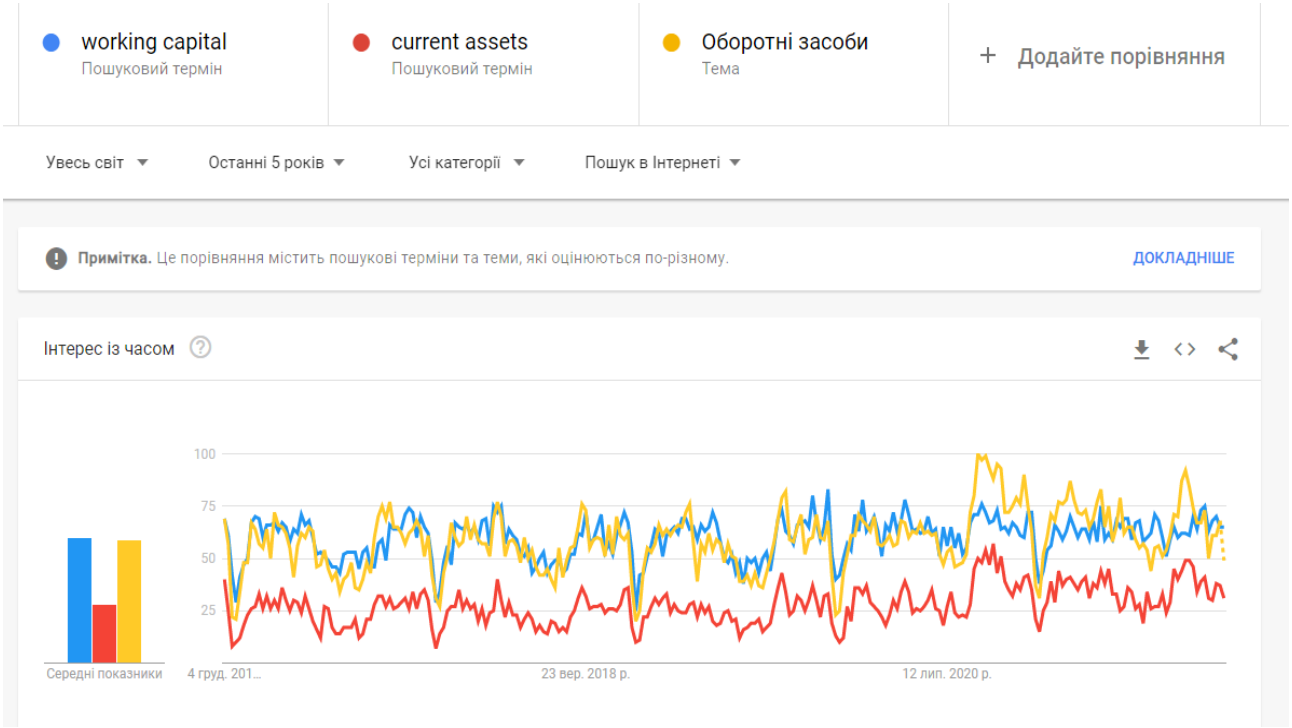

Рисунок 1.2 – Аналіз частоти пошукових запитів, пов’язаних із формуванням оборотних коштів підприємства [авторська розробка]

Як видно з рисунку 1.2 питання формування та використання оборотних коштів залишаються в центрі уваги науковців протягом тривалого часу. Формування оборотного капіталу, у сучасних умовах ринкової економіки організацій всіх без винятків форм власності, і навіть організаційно-правового статусу відбувається з допомогою позикових, власних, чи залучених джерел. Наявність надійних джерел, у тому числі відбувається процес поповнення оборотного капіталу, має значення при наступному функціонуванні підприємства.

1.2 Структурно-динамічний аналіз оборотних коштів українських підприємств

Систематичний аналіз стану оборотних засобів сприяє своєчасному виявленню резервів підвищення ефективності їх використання та розробці відповідних управлінських рішень для їх практичної реалізації щодо забезпечення економічної безпеки підприємств. Підвищення ефективності використання оборотних засобів дозволяє суттєво знизити витрати на виробництво та продаж продукції, значно покращити фінансовий стан підприємства. Аналіз статистичних даних проведений за остання роки показує, що в структурі економіки на сьогодні переважають оборотні кошти середніх підприємств, далі йде малий бізнес, а далі великі підприємства.

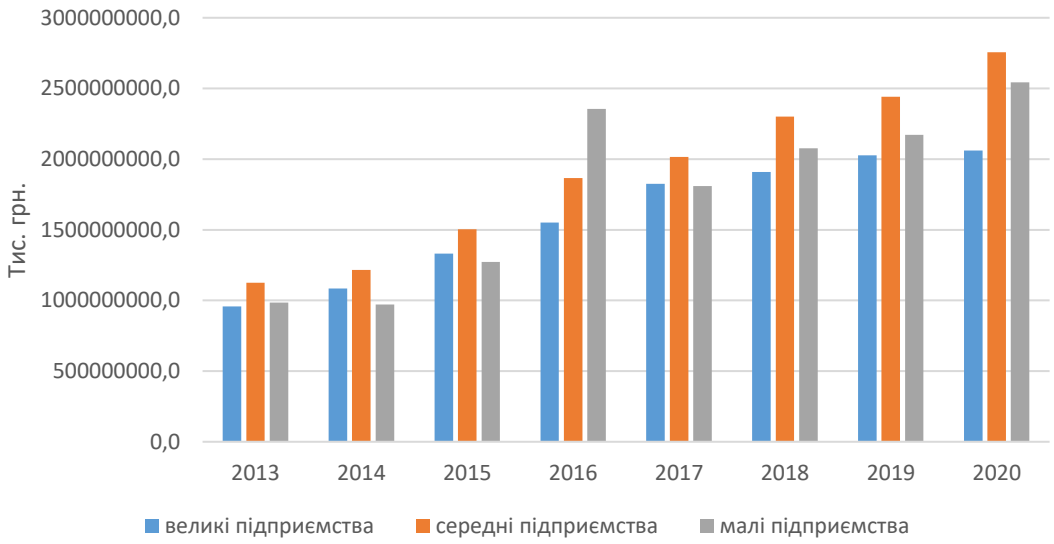

Рисунок 1.3 – Загальний обсяг оборотних коштів в український економіці (узагальнено автором на основі [31]

Ефективне управління оборотним капіталом полягає у:

– оптимізації розміру та структури оборотних активів з погляду мінімізації змісту цих активів;

– адекватному формуванні структури джерел його фінансування, що, у свою чергу, призводить до мінімізації фінансових витрат;

– підтримці постійної фінансової ліквідності;

– створенні адміністративних та оптимізаційних процесів.

Обсяги формування оборотного капіталу залежать від специфіки діяльності підприємств та галузевих особливостей їх функціонування. Структура оборотних активів за галузями діяльності наведена на рисунку 1.4.

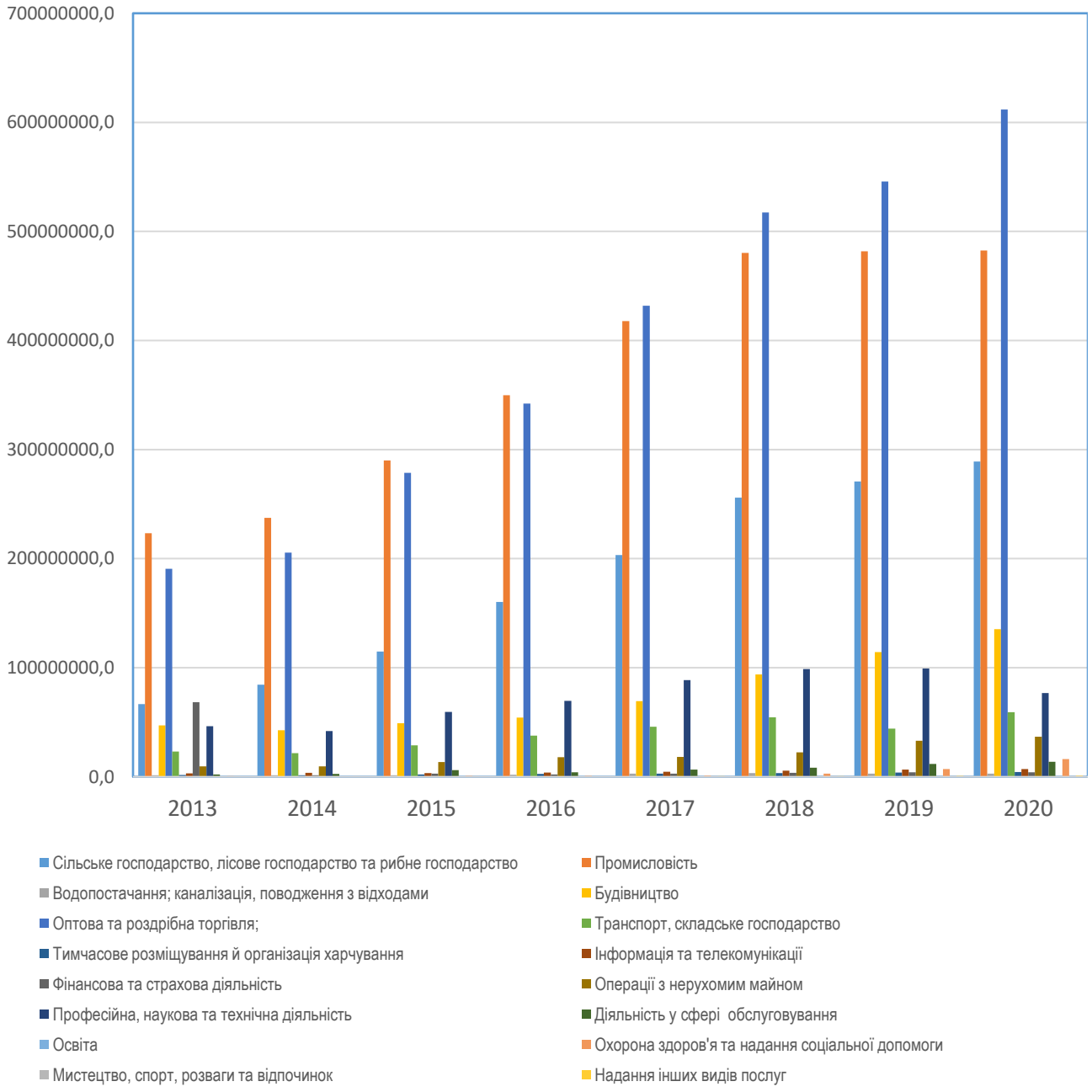

Рисунок 1.4 – Обсяги оборотних активів за різними видами економічної діяльності (побудовано автором на основі [31])

З рисунку 1.4 видно, що найбільше оборотних коштів сконцентровано в оптовій, роздрібній торгівлі та промисловості. На третьому місці розташувалося сільське господарство, яке є провідною експортною галуззю України.

Загальний принцип управління оборотним капіталом є принципом компромісу між необхідністю виконання поточних зобов'язань (можливо, високим рівнем оборотного капіталу) і небажанням заморозити кошти (можливо, низьким рівнем оборотного капіталу). Потреба в оборотному капіталі відповідає тій частині поточних потреб організації, яка пов'язана з фінансуванням запасів, дебіторської заборгованості та інших вимог, які не покриваються поточними зобов'язаннями (без короткострокових позик).

Порівнюючи обсяги оборотних активів з обсягами короткострокових зобов’язань (рис. 1.5) можна зробити висновок, що ліквідність підприємств України дещо зменшилась протягом останніх років, але все ж таки залишається на доволі високому рівні.

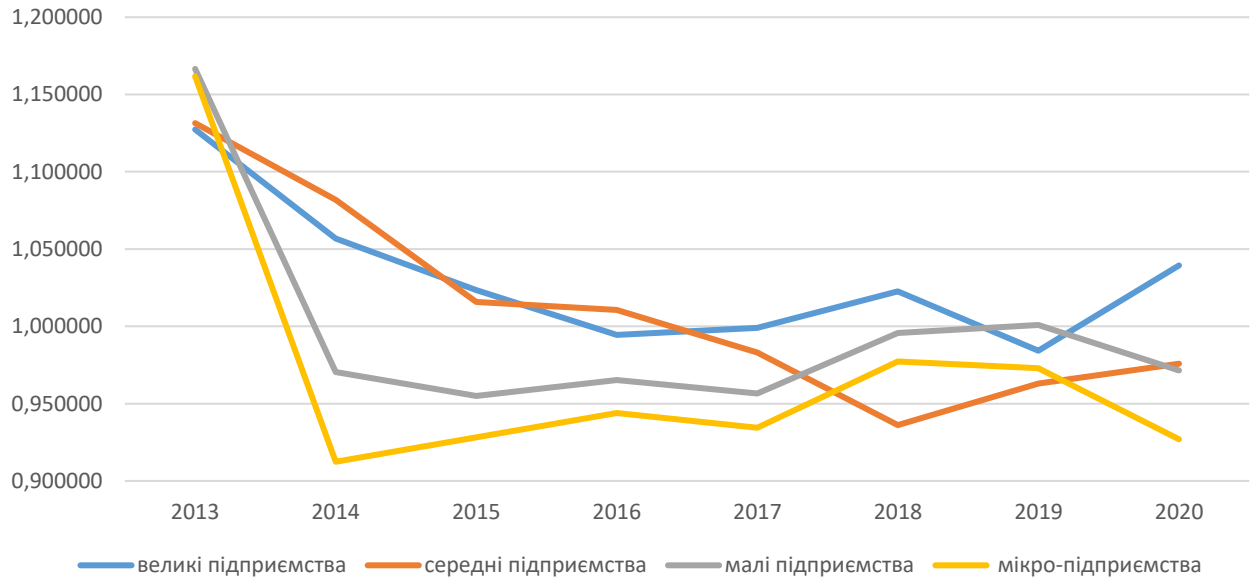

Рисунок 1.5 – Поточна ліквідність українських підприємств (побудовано автором на основі [31])

Обсяг попиту оборотні кошти у організації може бути значно диверсифікований. Це залежить від тривалості робочого циклу та ротації оборотних акти-

вів, які вивільняють ліквідні кошти, заморожені у запасах та дебіторській заборгованості. Ліквідні кошти, тобто кошти в касі та банку, а також короткострокові цінні папери, які можна швидко конвертувати в кошти, використовуються для погашення поточних зобов'язань. Нестача коштів для повсякденної оплати зобов'язань організації призводить до прострочених зобов'язань і, відповідно, тягне за собою втрату фінансової ліквідності.

2 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ НА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

2.1 Стратегії формування оборотних коштів в сучасних економічних умовах

Розробка та впровадження ефективної політики формування оборотних коштів є однією з найбільш актуальних задач фінансового менеджменту на підприємстві. Реалізація такої політики спрямована на забезпечення довгострокової виробничої і результативної фінансову діяльності суб'єктів господарювання. Як зазначає Є. Донін : «…ефективне управління оборотними активами передбачає вибір і здійснення певної фінансової політики» (рис. 2.1) [14].

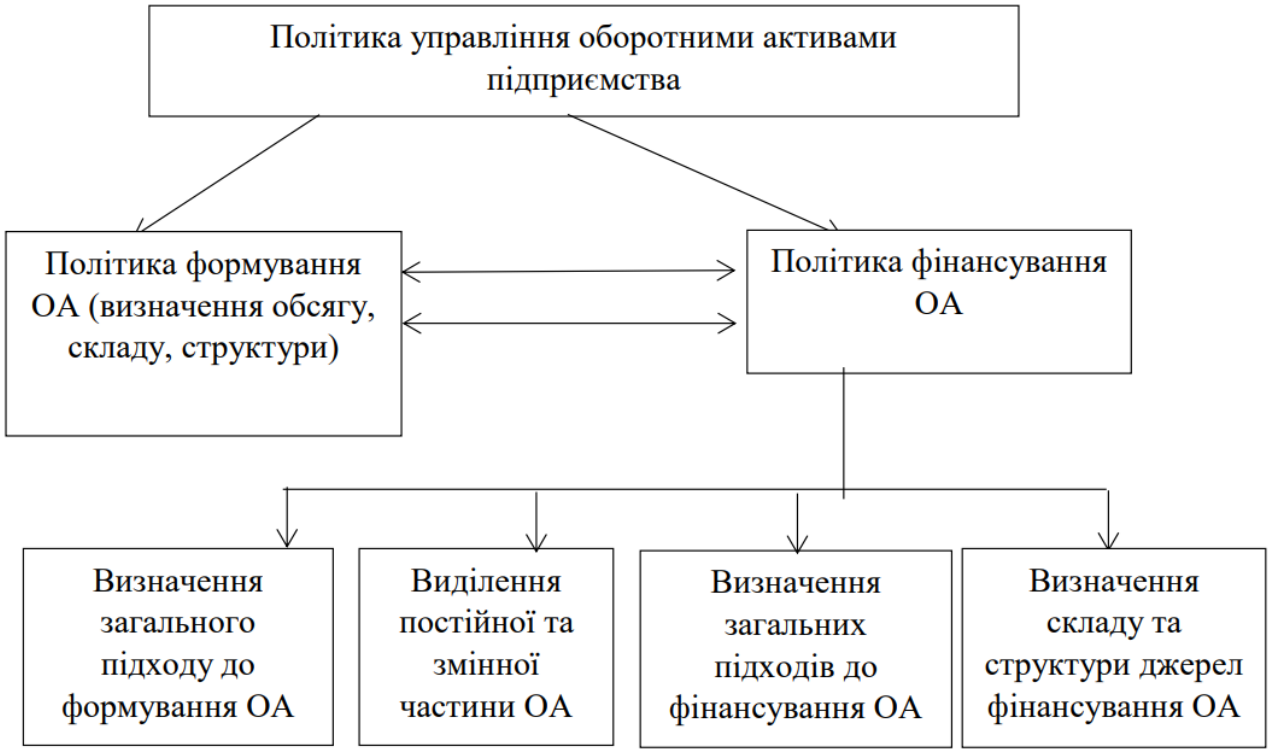

Рисунок 2.1 – Елементи політики управління оборотними активами [14]

Управління оборотним капіталом – це процес формування розміру та структури оборотних активів та процес отримання джерел фінансування цих активів. Більш конкретно, воно складається з багатьох аспектів, включаючи управління

як поточними активами, а й поточними зобов'язаннями. Принципи, механізми та інструменти політики управління оборотними активами детально розглядаються в роботах [9, 40, 21, 26, 43]. На сьогодні наукова думка розглядає три типи стратегій управління оборотними активами:

– консервативна (рис. 2.1), що полягає у прагненні підтримувати найвищий рівень найбільш ліквідних активів (кошти, короткострокові цінних паперів) і безпечний рівень запасів (матеріалів, продукції), що зводить до мінімуму ризик втрати ліквідності. Віддають перевагу надійним клієнтам, які забезпечують вигідну структуру дебіторської заборгованості. Зберігається позитивний рівень оборотного капіталу;

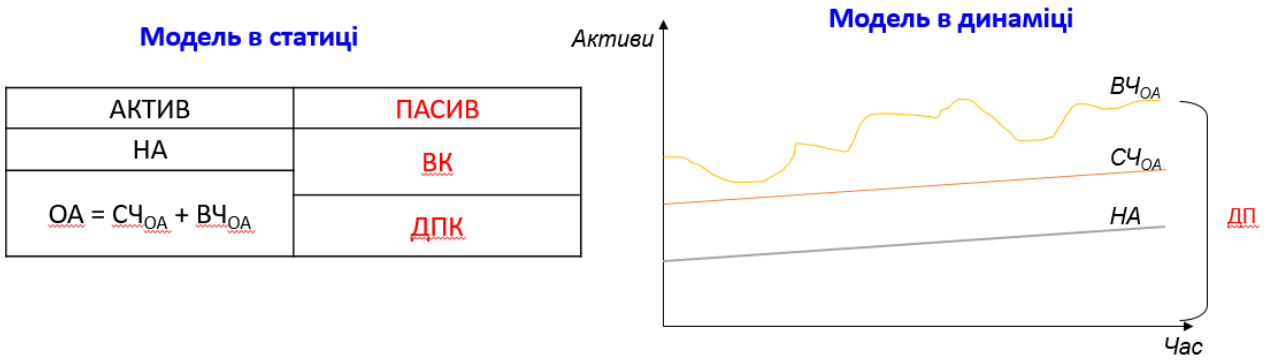

Умовні позначення:
НА – необоротні активи підприємства, тис. грн.;
ОА – оборотні (поточні) активи, тис. грн.;
СЧ$_{ОА}$ – системна частина оборотних активів (ОАпост), тис. грн.;
ВЧ$_{ОА}$ – варіативна частина оборотних активів (ОАзмін), тис. грн.;
ВК – власний капітал, тис. грн.;
ДПК – довгострокові позикові кошти, тис. грн.;
ПП – поточні пасиви, тис. грн.
ДП – довгострокові пасиви

Рисунок 2.1 – Схематичне представлення консервативної політики формування оборотних активів [14]

– агресивна (рис. 2.2), яка є діаметрально протилежною консервативній. Рівень ліквідних активів (кошти, матеріально-виробничі запаси) знижується, що зменшує заставне забезпечення у разі непередбачених витрат чи збільшення попиту й те водночас збільшує ризик втрати ліквідності. Існує явне бажання організації придбати нових клієнтів, головним чином за рахунок широкої пропозиції

товарних кредитів, що часто збільшує частку простроченої та безнадійної дебіторської заборгованості. Ця стратегія має на увазі підтримку негативного рівня оборотного капіталу та характеризується збільшенням вартості для власників. Використання рекомендується для організацій із стабільною ринковою позицією;

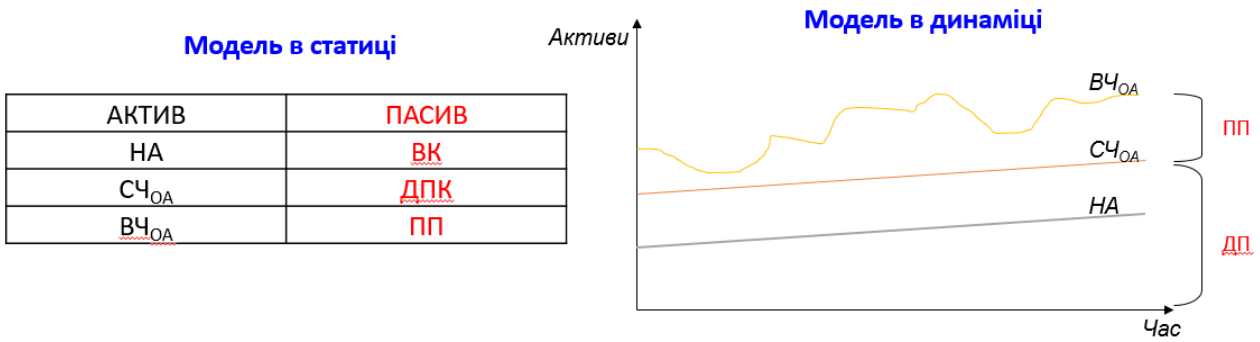

Рисунок 2.2 – Схематичне представлення агресивної політики формування оборотних активів [14]

– помірна, (рис. 2.3) яка передбачає консолідацію двох стратегій у сфері поточних активів та поточних зобов'язань. Часто рівень чистого оборотного капіталу мінімізується. Він використовується на підприємствах, які підтримують як ліквідність, так і вартість для власників. Це також може бути одержано шляхом компіляції стратегій, таких як консервативний підхід до активів та агресивний до зобов'язань (і навпаки).

Насамперед, має значний вплив на фінансову стійкість, саме вибір найбільш оптимальної для того чи іншого підприємства стратегії управління. Таким чином, з боку фінансового менеджера має бути проведена робота зі створення оптимальної стратегії фінансування оборотних активів. Слід говорити про таку стратегію, яка сприятиме оперативному поповненню оборотного капіталу, зниження ризиків позик, а також сприяти можливості гнучкого перемикання з одних джерел фінансування на інші, тобто. своє джерело для кожної конкретної ситуації. Внаслідок чого, якщо йдеться про раціональне формування оборотного капіталу, то тут мають бути враховані всі особливості, що стосуються позикового та власного капіталу.

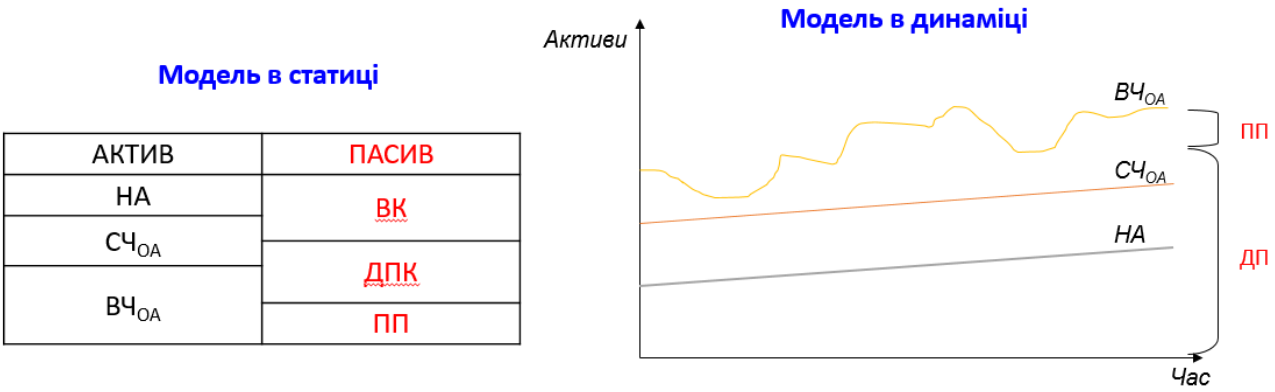

Рисунок 2.3 – Схематичне представлення помірної політики формування оборотних активів [14]

Досить цікавим, можна вважати те, що якщо з боку підприємства надається виняткова перевага власним коштам, то для такого підприємства характерним можна назвати високу фінансову стабільність, але при цьому мають місце обмежені темпи розвитку такої компанії. У разі, якщо підприємство, навпаки, воліє використовувати кошти позикового капіталу, то цим підвищує потенціал свого розвитку, проте зростає ризик щодо фінансової автономності. Таким чином, якщо підходити з точки зору раціонального співвідношення між позиковими та власними джерелами оборотного капіталу, то оптимальний варіант матиме таку структуру, яка дозволить забезпечити найбільш ефективну пропорційність між фінансовою стійкістю та фінансовою рентабельністю підприємства.

Вибір оптимальної для підприємства стратегії управління, насамперед, впливає на фінансову стійкість. Фінансовому менеджеру необхідно розробити стратегію фінансування оборотних активів, щоб вона сприяла зниженню ризиків позик, оперативному поповненню оборотного капіталу підприємства та можливості його сталого розвитку.

2.2 Управління формуванням запасів, як основною складовою оборотних активів

Як правило, в організації у процесі поточної діяльності оборотні активи проходять три стадії кругообігу. Першою стадією є грошова, де і відбувається перетворення коштів у виробничі запаси. На наступній стадії - продуктивній продовжується авансування створюваної продукції. На завершальній стадії кругообігу відбувається авансування готової продукції, що надалі тягне за собою перетворення товару на кошти та повторення всіх стадій кругообігу. Таким чином ефективне формування запасів, є основною передумовою подальшої успішної діяльності підприємства. Аналіз рівня запасів в структурі оборотних активів підприємств України наведено на рисунку 2.4.

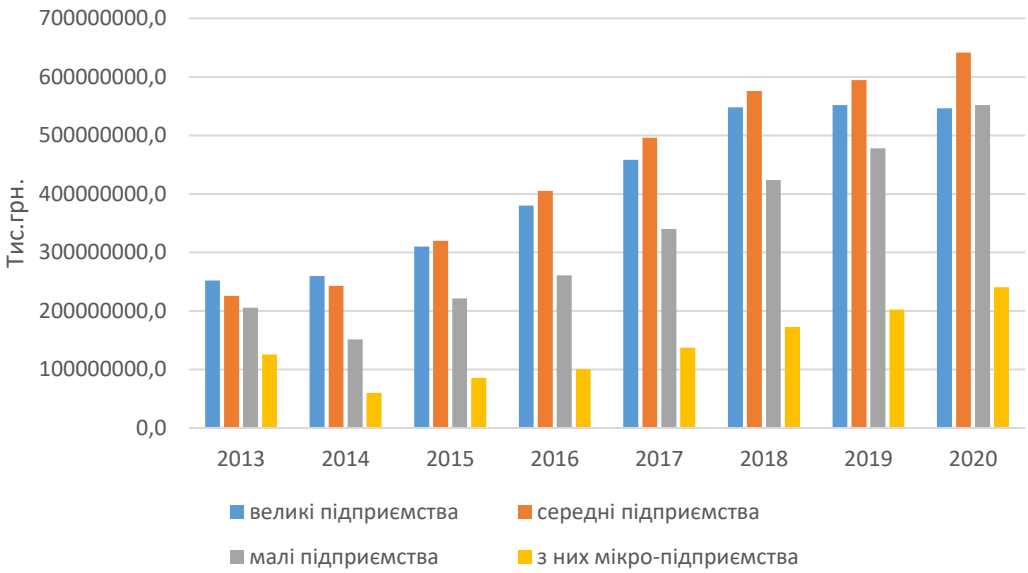

Рисунок 2.4 – Обсяги запасів підприємств України

З рисунку видно, найбільший обсяг запаси мають в складі оборотних коштів середніх підприємств. Також для всіх типів підприємств характерна тенденція до збільшення запасів.

Ефективна політика формування та управління запасами передбачає реалізацію таких заходів:

1. Визначення потрібного обсягу фінансових коштів, які залучаються у формування запасів сировини та матеріалів. Насамперед, під час управління запасами визначається потреба у капіталі, що спрямовується на забезпечення таких потреб. З дією метою проводиться облік обсягу господарської діяльності, який необхідний для визначення необхідних обсягів запасів, тривалості перебування оборотного капіталу у формі запасів та низки інших чинників, які впливають на діяльність підприємства виходячи з особливостей його виробничо-комерційного циклу.

2. Зменшення поточних витрат за обслуговування запасів. Рух запасів пов'язані з великою кількістю операцій (зберігання, сортування, приймання, доставка тощо). Мінімізація витрат обслуговування запасів є необхідним інструментом підвищення ефективності господарську діяльність і збільшення прибутку підприємства.

3. Своєчасне залучення надлишків запасів ТМЦ до господарського обороту. Процес фінансового контролю формування та руху запасів визначає необхідність встановлення розмірів наднормативних запасів та розробки комплексу заходів, спрямованих на прискорення процесу залучення надлишків у господарський оборот.

4. У разі інфляції здійснюється зміна рівня номінальних ціни ТМЦ, у фінансовому обліку вартості запасів представляється необхідним реальне відображення. Вкрай важливим є, щоб у момент реалізації чи виробничого споживання було проведено коригування цін, якими формувалися дані запаси ці запаси. Якщо у цій ситуації ціни залишаться незмінними, це призведе до заниження реальної вартості запасів. Надалі це спричинить раду проблем. Розрахунок проводиться за кожним видом запасів, підсумовування отриманих результатів допомагає встановити загальну потребу у фінансових ресурсах, що авансуються у процес формування.

Формування запасів на підприємстві відбувається через процедуру їх нормування. Нормування, як складова процесу планування оборотних засобів, спрямовано визначення мінімальної постійної потреби у тих оборотних активах, яких

залежить ритмічний безперебійний процес виробництва та продажів, тобто. на запаси. Наявність у необхідному розмірі оборотних активів, що нормуються, забезпечує з виробничої точки зору стійкий господарський цикл, який починається з надходження матеріалів (товарів) у розпорядження підприємства і закінчується відпусткою (відвантаженням) продукції та товарів покупцям.

Безперечно важливе планування нормованих оборотних активів. Водночас планування ненормованих оборотних активів також необхідне. Ми вважаємо, що неврахована на майбутній період потреба в ненормованих оборотних коштах створює фінансову напругу, що виявляється або у порушених термінах оплати придбаних для виробництва матеріалів та наданих послуг, або у зміщенні термінів їх придбання, якщо постачальники матеріалів здійснюють відвантаження після факту оплати, що загрожує перебоями у виробництві та збільшенням тривалості фінансового циклу підприємства.

На наш погляд, інструментарій планування оборотних коштів - це сукупність методів, методик та інформаційної бази, що дозволяють спланувати суб'єкту господарювання потребу в ресурсах для забезпечення поточної діяльності відповідно до чинної політики, цілей, завдань. На основі вивченої літератури можна констатувати, що такий компонент інструментарію планування оборотних засобів, як методи планування, з розвитком економічних та математичних наук, оновлюються, а запропоновані в даний час методи розрізняються залежно від таких основних факторів:

– спрямованість процесу планування оборотних засобів;

– характеру змін у процесах виробництва, постачання та збуту;

– кваліфікації управлінського персоналу.

З урахуванням спрямованості процесу планування застосовуються різні методи нормування оборотних засобів і методи планування загальних вкладень у оборотні активи та джерел їх формування (фінансування). Серед існуючих методів управління запасами можна виділити сучасні оптимізаційні підходи, що базуються на розрахунках розмірів запасів, виходячи з мінімізації витрат на їх

обслуговування. Це представляє собою оптимізаційну задачу, що вирішується у процесі їх нормування (рис. 2.5).

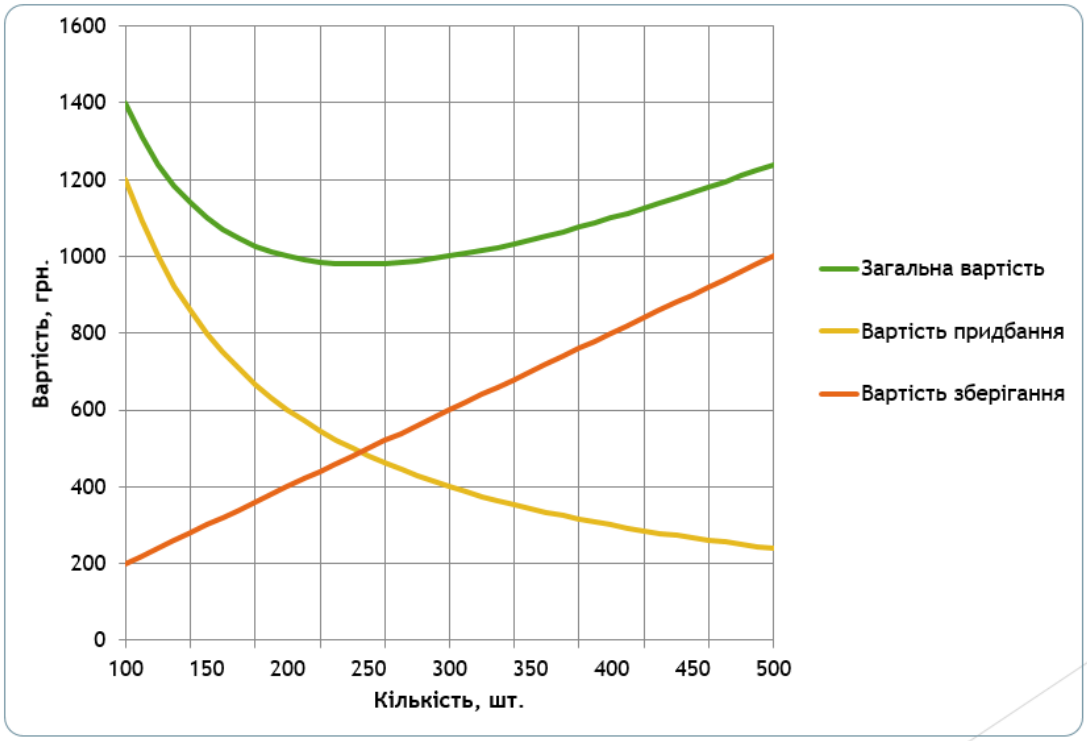

Рисунок 2.5 – Оптимізація розмірів запасів

Визначення оптимальної величини партії поставки, яка передбачає мінімізацію загальних поточних витрат з їх формування запасів здійснюється наступним чином (формула Уїлсона):

$$ОР_{опт} = \sqrt{\frac{2 \times З_р \times ПВ_1}{ПВ_2}} \quad (2.1)$$

де ОРопт –оптимальний розмір партії поставки;

Зр - необхідний обсяг закупівлі сировини і матеріалів на розрахунковий період, од;

ПВ1 - розмір поточних витрат із розміщення замовлення, доставки товарів та їх прийому з розрахунку на одну партію, що поставляється, грош. од;

ПВ2 - розмір поточних витрат зі зберігання одиниці запасів, грош. од.

Аналіз проблем формування виробничих запасів показав, що багато компаній не застосовують існуючі методи планування та контролю запасів, а також не завжди використовують показники ефективності управління запасами. Дані показники характеризують кількість оборотів запасів за аналізований період, забезпеченість підприємства запасами, ще, показники можуть виявити надлишок чи надлишок оборотних засобів. Аналіз значень рядка «запаси» дозволяє виявити залежність між показниками наявності запасів та власних оборотних засобів. Так, збільшення обсягу запасів призводить до зменшення власних коштів підприємства. Внаслідок чого відбувається збільшення короткострокової заборгованості. Натомість погіршуються показники оборотності запасів, що є причиною неефективного використання ресурсів. Надалі це може призвести до значного обсягу наднормативних запасів. Тому необхідно своєчасно виявляти відхилення насамперед у складському господарстві, а також грамотно аналізувати показники, пов'язані із забезпеченістю підприємства ресурсами.

Вивчивши проблеми, пов'язані з формуванням запасів, слід зазначити, що грамотна політика управління виробничими запасами зводиться до того що організації повинні чітко планувати процес формування запасів, спираючись на основні етапи політики управління запасами.

2.3 Управління формуванням дебіторської заборгованості підприємств

У умовах розвитку економіки спостерігається уповільнення платіжного обороту організацій, це призводить до зростання дебіторську заборгованість. Дебіторська заборгованість включає: заборгованість постачальників, підзвітних осіб, покупців, податкових органів, позабюджетних організацій. Останні два стають дебіторами, якщо фірма переплатила, внесла аванс. Дебіторська заборгованість виникає у разі, якщо товар (або послугу) продано, а кошти не отримано. На даний момент стан дебіторської заборгованості для багатьох компаній є особливою перешкодою на шляху досягнення ефективної роботи оборотного капіталу.

Зазвичай, виникнення дебіторської заборгованості пов'язані з необачністю кредитної політикою підприємства до боржникам, нерозбірливим вибором партнерів і прагненням збільшити обсяги продажів.

Сучасний стан дебіторської заборгованості підприємств України, наведений на рисунку 2.6 показує що саме дебіторська заборгованість є основною складовою оборотних активів.

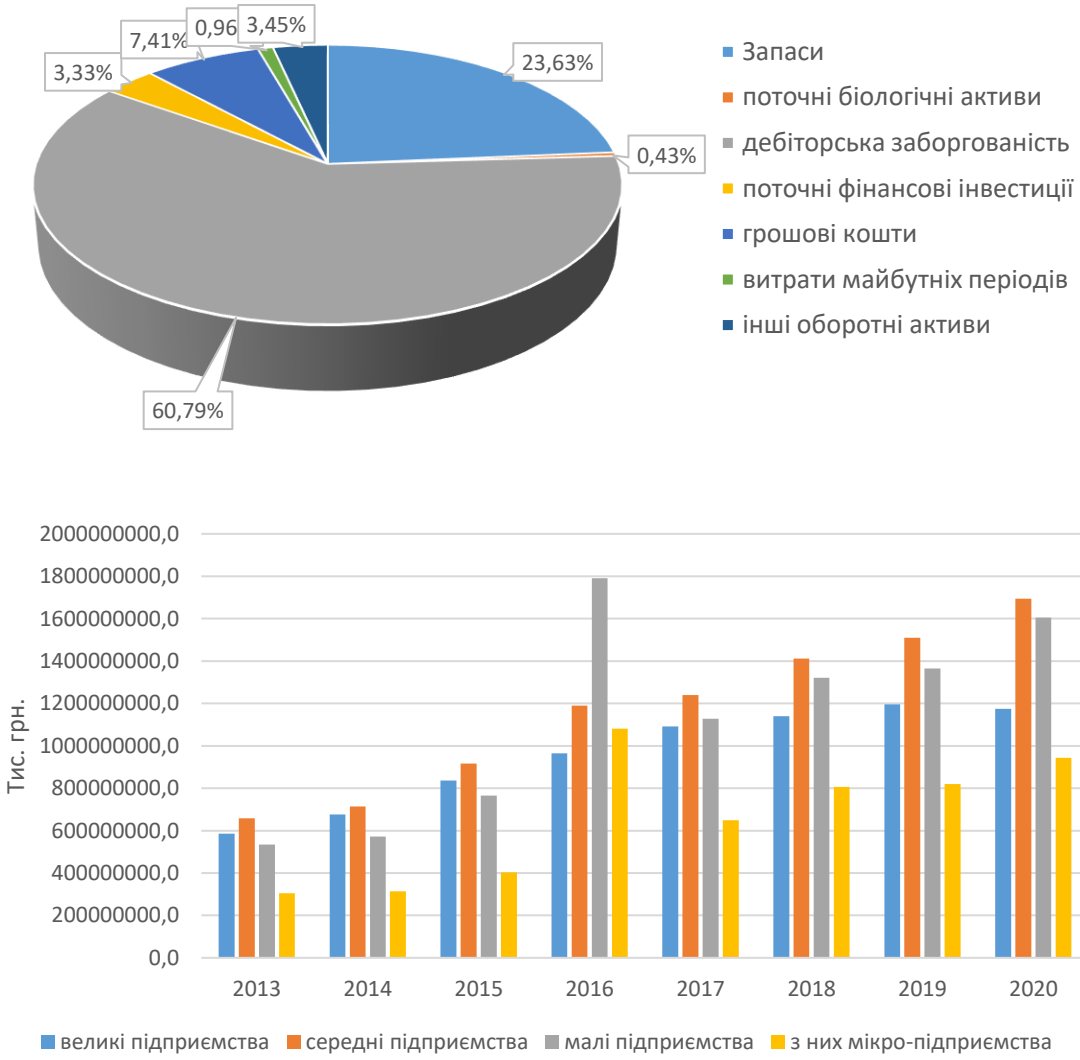

Рисунок 2.6 – Стан дебіторської заборгованості підприємств

Визначення підходів до управління дебіторською заборгованістю, представляє проблему, яка не має однозначного рішення, залежить від специфіки діяльності компанії. Можна зазначити, що українським компаніям слід прагнути оп-

тимізації обсягу поточного фінансування оборотних активів (поточних фінансових потреб) з урахуванням формованого фінансового циклу фірми. Така оптимізація дозволить виявляти та мінімізувати реальну потребу компанії у фінансуванні оборотних активів за рахунок власного капіталу та залучених кредитних коштів. На підставі вищевикладеного, можна зробити висновок, що для того, щоб створити ефективний механізм управління оборотними коштами компанії, необхідно розробити програму заходів щодо підвищення ефективності їх використання за такими напрямками: підвищення рівня організації системи матеріально-технічного постачання для ритмічного та безперебійного забезпечення фінансово-господарської діяльності матеріальними ресурсами; скорочення тривалості операційного циклу за рахунок інтенсифікації виробництва, необхідно використовувати інноваційні технології, проводити механізацію та автоматизацію процесів фінансово-господарської діяльності; підвищення рівня продуктивності праці, повнішого використання виробничих потужностей підприємства, трудових, матеріальних ресурсів тощо; застосування перспективних форм рефінансування дебіторської заборгованості, ефективних форм регулювання середнього залишку фінансових активів, створення чітких систем контролю над рухом дебіторської заборгованість і коштів.

Реалізація політики управління дебіторською заборгованістю може бути здійснена в декілька етапів (рис. 2.7). Управління дебіторською заборгованістю має першорядне значення для підприємства, оскільки динаміка зміни дебіторську заборгованість, її склад, структура, інтенсивність збільшення чи зменшення надає значний вплив на фінансовий стан підприємства – його платоспроможність і фінансову стійкість. Підхід до управління дебіторською заборгованістю ґрунтується на гнучкому поєднанні методів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває пошук найбільш раціонального та ефективного механізму управління дебіторською заборгованістю підприємства для подальшого управління бізнесом.

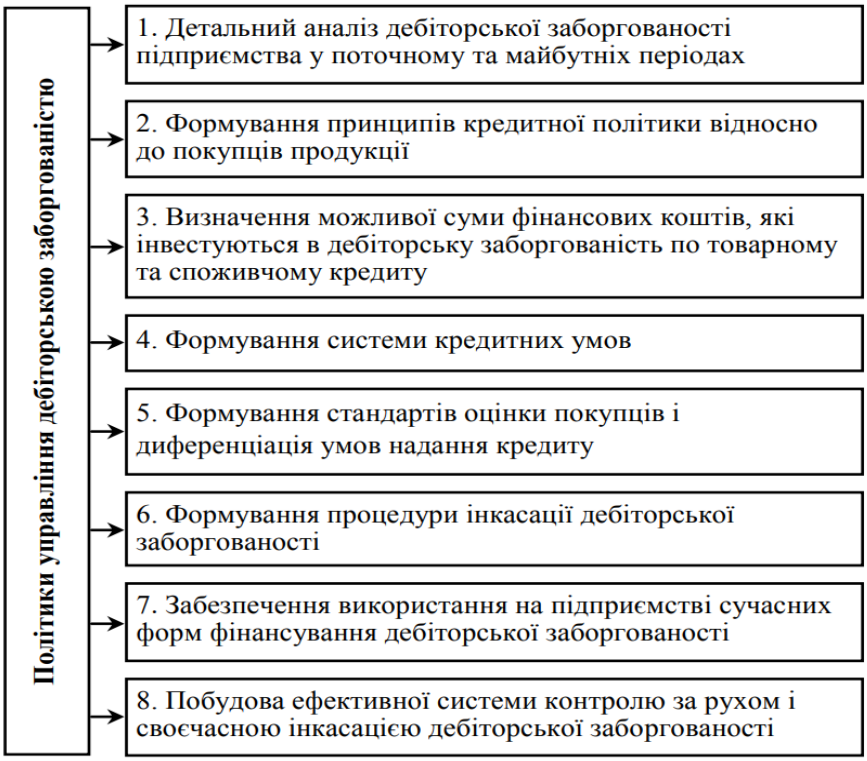

Рисунок 2.7 – Етапи формування політики управління дебіторською заборгованістю підприємства [38]

Критеріями оптимізації дебіторської заборгованості, яку здійснює фінансовий менеджер, є зменшення обсягу боргу за рахунок прискорення тривалості обороту, підвищення якості заборгованості, тобто скорочення частки безнадійних боргів, зменшення обсягу простроченої заборгованості, зростання коефіцієнта повернення заборгованості. Завдання конкретизують ціль, наприклад, завданням може бути розробка системи знижок, оцінка її ефективності або пошук шляхів скорочення тривалості обороту дебіторської заборгованості. Важливим завданням є мінімізація простроченої заборгованості. Найчастіше компанії просто нараховують резерв за безнадійними боргами, ймовірність повернення яких оцінюється як низька, цим компенсуючи збиток. Така практика не приносить вигоди компанії, а лише погіршує її фінансове становище, занижуючи дебіторську заборгованість на балансі, а також частково нівелюючи виручку від продажів у кредит. Вирішення задач проводиться за допомогою механізму управління дебіторською заборгованістю.

2.4 Управління формуванням грошових коштів

Стабільність та ефективність діяльності будь-якої компанії залежить від уміння управляти грошовими потоками. Саме від їх збалансованості залежить платоспроможність організації, рівень фінансової результативності її діяльності, своєю чергою, забезпечення збалансованості можливе лише за умови реалізації одного з найважливіших інструментів фінансового управління – аналізу грошових потоків. Рисунок 2.8 демонструє, що обсяги грошових коштів у суб'єктів господарювання дещо знизились, що частково пояснюється зниженням ділової активності внаслідок впливу пандемічних факторів та загальним зниженням ліквідності в економіці.

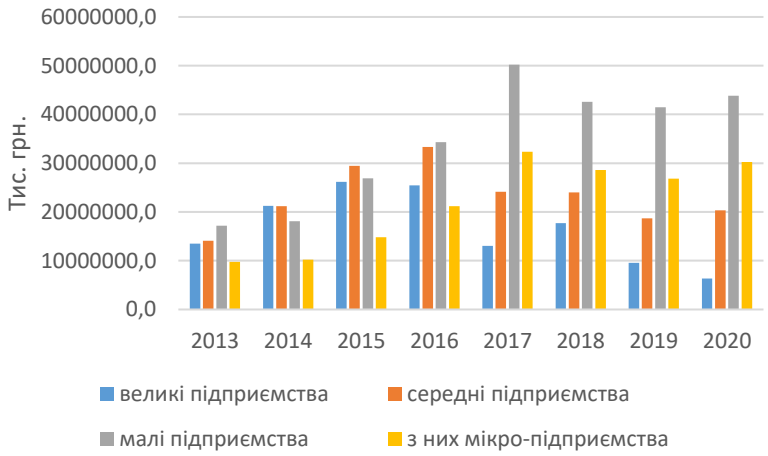

Рисунок 2.8 – Структура грошових коштів українських підприємств

Правильна організація грошового обороту має на увазі залучення фінансових ресурсів з відповідного джерела в необхідний момент часу покриття потреби в грошових коштах. Роль фінансових служб у цьому передбачає аналіз потенційних шляхів залучення фінансування, переговори з власниками капіталу, оформлення необхідних документів, виконання вимог регулюючих органів фінансового ринку, своєчасне виконання зобов'язань перед інвесторами і кредиторами.

Організація фінансового обороту включає завдання оптимального використання залишку коштів підприємства. У зв'язку з цим завданням є моделювання оптимального залишку коштів (наприклад, на основі моделей Баумоля або

Міллера-Орра (рис. 2.9)), вибір інструментів інвестування тимчасово вільних коштів, ліквідація дефіциту грошей та касових розривів.

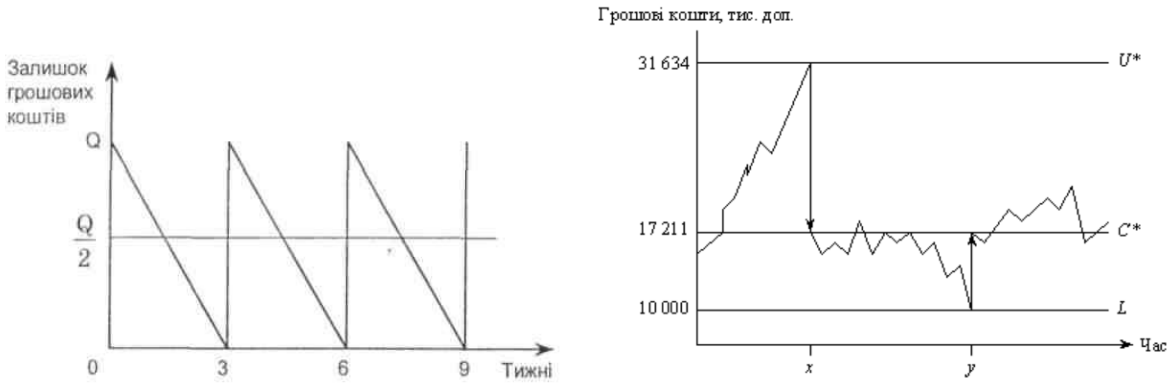

Рисунок 2.9 – Моделі Баумоля та Міллера-Орра [10]

У моделі Баумоля графік коливання обсягу залишку коштів має пилкоподібний вигляд, змінюючись від нуля до максимального обсягу коштів. При цьому середня величина залишку дорівнює половині максимального обсягу. Якщо залишок коштів опускається близько до нуля, підприємству необхідно частину короткострокових цінних паперів перевести на кошти (або зняти кошти з депозиту), збільшивши в такий спосіб їх обсяг максимально прийнятного рівня. Якщо залишок вище максимально допустимого значення, кошти у сумі перевищення залишку перетворюються на короткострокові цінних паперів чи вкладаються на депозит. Компроміс між простотою та практичною реальністю досягається при використанні моделі Міллера–Орра. Модель дозволяє підприємству ефективно управляти своїми коштами у разі, якщо щоденний приплив і відтік коштів неможливо однозначно спрогнозувати.

Також організація фінансового обороту включає процеси планування, прогнозування, контролю, уявлення звітності про рух коштів підприємства. Фінансова служба компанії бере участь у цих процесах шляхом складання бюджету руху грошових коштів, моделювання прогнозних сценаріїв грошових потоків, формування платіжного календаря, контролю цільового використання коштів, дотримання фінансової дисципліни та своєчасності розрахунків, складання звітів про фактичний рух грошових коштів за певний період.

2.5 Практичні аспекти процесу управління формуванням оборотних коштів на прикладі ПАТ «Оболонь»

Аналіз ефективності формування та використання оборотних коштів проведемо на прикладі підприємства ПАТ «Оболонь». Продукцією підприємства є «…пиво, безалкогольні напої, мінеральна вода, слабоалкогольні напої, солод. "Оболонь" є національним виробником пива в Україні зі стовідсотковим українським капіталом. Окрім позицій на пивному ринку, корпорація "Оболонь" має разноманітний портфель безалкогольної продукції. Основними ринками збуту продукції корпорації є Україна, Молдова, Білорусь та країни Прибалтії. Галузь характеризується жорсткою конкуренцією та великим ступенем впливу цінового фактору на прийняття рішення про покупку. Сировина - основні види сировини: ячмінь, цукор, хміль, рисова січка, кукурудзяна крупа, солод. Сировина придбається як у виробників на ринку України так і за кордоном» [6]. Фінансова звітність ПАТ «Оболонь» наведена в додатку А.

Аналіз структури оборотних активів ПАТ «Оболонь» (рис. 2.10) показує що більшу частину займає саме дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи послуги, що говорить про агресивну політику підприємства щодо реалізації продукції в кредит.

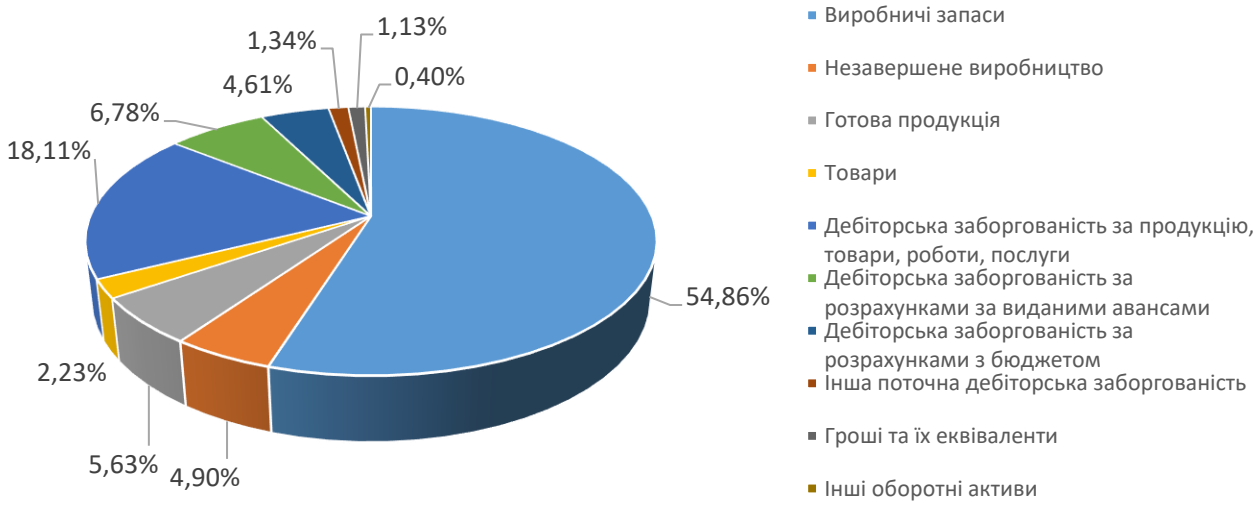

Рисунок 2.10 – Структура оборотних активів ПАТ «Оболонь» у 2020 році [авторська розробка]

Для визначення типу політики формування оборотних активів необхідно знайти співвідношення розміру оборотних активів та зобов'язань підприємства. Таке співставлення наведено на рисунку 2.11.

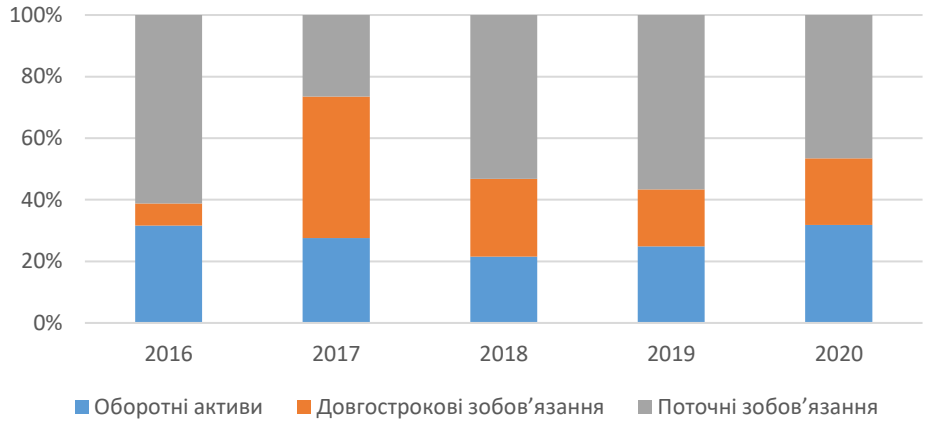

Рисунок 2.11 – Співвідношення розміру оборотних активів та зобов'язань підприємства [авторська розробка]

З рисунку видно, що протягом 2018-20 рр. обороті активи фінансуються за рахунок поточних зобов'язань, що в більшості відповідає агресивній політиці їх формування зміст якої було розкрито в п. 2.1. Про політику підприємства щодо управління оборотними активами можна судити з коефіцієнтів ліквідності, які наведені в таблиці 2.1 та рис. 2.12.

Таблиця 2.1 – Коефіцієнти ліквідності

Коефіцієнт	2016	2017	2018	2019	2020
К покриття	0,517	1,041	0,405	0,439	0,684
К швидкої ліквідності	0,218	0,571	0,141	0,155	0,222
К абс. ліквідності	0,003	0,029	0,006	0,006	0,008

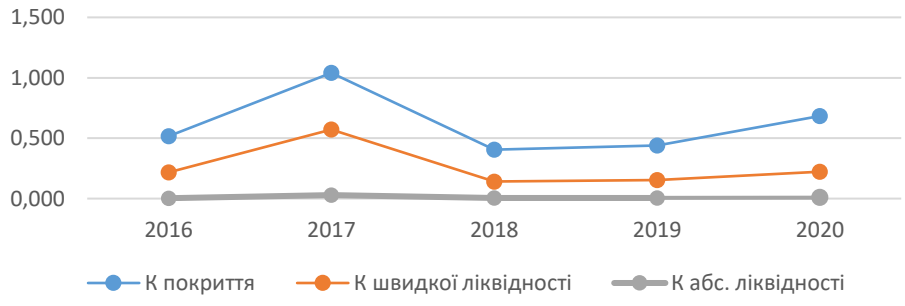

Рисунок 2.12 – Коефіцієнти ліквідності

Аналіз коефіцієнтів ліквідності активів показує, що протягом 2018-20 років вони мають незадовільні значення, які не відповідають нормативним. Так коефіцієнт загальної ліквідності, або покриття має бути не меншим 1 – 1,5, а в нашому випадку він дорівнює 0,4-0,7. Теж саме можна сказати і про коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності, значення яких також є меншими за нормативні.

Ефективність використання оборотних активів визначається коефіцієнтом рентабельності оборотних активів який визначається як відношення чистого прибутку до загальної суми оборотних активів (рис. 2.13).

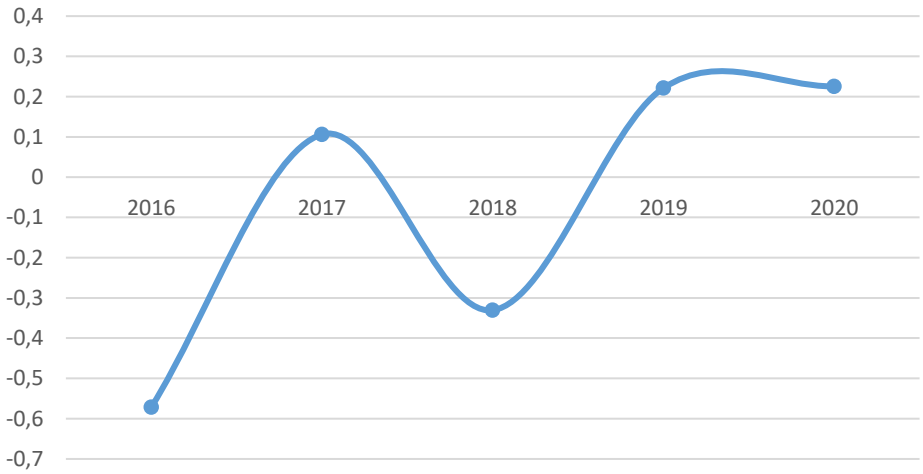

Рисунок 2.13 – Рентабельність оборотних активів

Таким чином, можна сказати що виконаний аналіз дозволяє проводити оцінку ефективності управління оборотним капіталом в організації комплексно, на основі сформованої структури оборотних коштів та джерел їх фінансування, раціонального взаємоузгодження зазначених структур, а також з урахуванням їх впливу на можливість організації отримувати прибуток, зберігаючи при цьому необхідну платоспроможність. Коефіцієнти, що використовуються для проведення такої оцінки, забезпечують чітко задані кількісні орієнтири ефективного управління оборотним капіталом.

ВИСНОВКИ

Орієнтуючись на підхід, згідно з яким під оборотним капіталом розуміється частина капіталу організації, що використовується для забезпечення процесу виробництва та реалізації продукції та який агрегує у своєму складі як оборотні кошти, так і джерела їх фінансування, конкретизуємо визначення ефективного управління оборотним капіталом. Це таке управління, у результаті забезпечується формування раціональної структури оборотних засобів, відбиває специфіку діяльності окремої організації; формується структура джерела фінансування з урахуванням терміну їх залучення та витрат при орієнтації на конкретний вид оборотних активів; знаходиться рівновага між ризиком втрати платоспроможності та забезпеченням необхідного рівня рентабельності, а, в цілому, досягається зниження частки витрачених ресурсів для отримання заданого (планованого, необхідного або достатнього) прибутку.

Оборотні засоби підприємства є його системами життєдіяльності та ефективного розвитку підприємства. Сьогодні використовують три основні форми фінансування оборотних засобів підприємства: власні кошти, залучені кошти, позикові кошти. За її виборі необхідний облік факторної складової формування оборотних засобів підприємства міста і критерії оцінки збільшення джерел формування оборотних засобів з урахуванням забезпечення. Критеріальна оцінка збільшення джерел формування оборотних засобів з урахуванням забезпечення їх призначення повинна використовуватися по відношенню до кожного виду оборотних засобів і дозволить використовувати джерела формування оборотних засобів ефективніше.

Підсумовуючі результати проведеної роботи можна зробити висновки, що механізм управління оборотними коштами компанії є частиною загальної фінансової стратегії фірми, що полягає у формуванні необхідного обсягу та складу оборотних коштів, раціоналізації та оптимізації структури джерел їх фінансування. Управління оборотними коштами є безперервний процес, у якому кожна

компанія прагне якомога сильніше, але без шкоди своєї операційної діяльності скоротити період обігу коштів, тобто скоротити фінансовий цикл, оскільки це веде до підвищення прибутків і зменшення потреби у залученні зовнішніх джерел фінансування фінансово-господарської діяльності компанії.

Забезпечення ефективного управління оборотним капіталом є одним з найважливіших завдань, вирішення якого є підставою для здійснення безперебійної операційної діяльності будь-якої комерційної організації, орієнтованої на отримання стабільного прибутку та функціонування в умовах відносної фінансової безпеки. Вивчення точок зору різних авторів дозволило стверджувати, що ця проблема, виступаючи об'єктом пильної уваги вчених протягом тривалого періоду часу, залишається високоактуальною у зв'язку з різницею у визначеннях структури управління оборотним капіталом, поняття ефективності даного управління та запропонованого методичного інструментарію для її оцінки, і навіть з її особливої практичної значимості.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Alvarez, T., Sensini, L., & Vazquez, M. Working Capital Management and Profitability: Evidence from an Emergent Economy. *International Journal of Advances in Management and Economics*, 2021. №11(1). P. 32-39.
2. Boisjolya, R.P., Conine Jr, T.E., McDonald IV, M.B. Working capital management: Financial and valuation impacts, *Journal of Business Research.* 2020 №108. P. 1- 8.
3. Kieschnick, R., Laplante, M., Moussawi, R. Working Capital Management and Shareholders' Wealth, Review of Finance. 2013. №17, P.1827-1852
4. Sunday, K.J. Effective Working Capital Management in Small and Medium Scale Enterprises (SMEs). *International Journal of Business and Management* 2011. №6(9). P. 271-279.
5. Zakharkin, O., Zakharkina, L., & Antoniuk, N. (2017). A comparative analysis of stock market volatility depending on investment time horizon. *Economic Annals-XXI, 167*(9-10), 49-52.
6. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Веб-сайт. URL: https://smida.gov.ua/
7. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. [для самост. вивчення дисципліни] / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Знання-Прес, 2006. – 287 с.
8. Аранчій В.І. Фінанси підприємств / В.І.Аранчій. –К.: ВД "Професіонал", 2004. – 304 с.
9. *Бассова О. О. Управління оборотним капіталом торговельних підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 11. С. 49-54.*
10. Безбородова Т.В. Управління оборотними коштами підприємств. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 1. С. 59-62.
11. Близнюк О., Сіфурова А. Управління оборотним капіталом підприємств торгівлі з позиції функціонально-відтворювального та структурно-класифікаційного підходів. Економічний аналіз. 2019. Том 29. № 1. С. 68–77.
12. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту / Є.Ф. Брігхем. – К.: Молодь, 1997. –1000 с.

13. Гринюк І.М. Стратегії управління оборотним капіталом та джерелами його фінансування (на прикладі нафтогазових підприємств України). Економіка України. 2017. №8. С. 47-59.
14. Донін Є. О. Політика управління оборотними активами сучасного підприємства. *Фінанси, облік, банки*. 2017. № 1 (22). С. 231-240.
15. Дробишева О. О. Роль оборотних засобів у виробничому процесі підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 2. С. 19-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_2_5.
16. Жукевич С.М. Аналітичні основи управління оборотним капіталом підприємства. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матер. ІІ міжнар. наук.-практ. конф., 29-30 лист. 2012 р. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. С. 202–204.
17. Захаркін О. О. Роль інновацій у нарощенні вартості українських підприємств. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2014. №3. С. 90–101.
18. Захаркін О.О. Мякота Т.С. Шляхи оптимізації споживчого кредитування в Україні в умовах фінансово-економічної кризи. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. 2010. № 1 (8). С. 79-84.
19. Ковтуненко К.В. Управління дебіторською заборгованістю як інструмент зменшення фінансових ризиків на малих підприємствах. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2017. No 1. С. 52–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ejopu_2017_1_11 (дата звернення: 25.01.2021).
20. Кононенко, Л. В., Сисоліна, Н. П., Юрченко, О. В. Управління дебіторською заборгованістю: сучасний стан, проблеми, перспективи, інформаційне забезпечення. *Економічний простір*, 2021. №166. С. 104-109. https://doi.org/10.32782/2224-6282/166-18.
21. Корбутяк А. Г., Цікал А. С. Особливості управління оборотними активами підприємства. *Науковий огляд*. 2016. Т.9(30). С. 1-9.
22. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика [монографія]. / В.В. Кулішов. – К.: Ніка-Центр, Ельга, 2004. – 216 с.
23. Кучменко В.О. Управління структурою оборотних активів на основі функціональної моделі оптимізації структури капіталу. Економічний вісник університету. 2017. Вип. 35 (1). С. 46—53.

24. Лайко П.А. Фінанси підприємств / П.А.Лайко, М.В.Мних. – К.: Знання України, 2004. – 428 с.
25. Латишева І. Л. Аналіз політики управління оборотним капіталом торговельних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. № 1(45), Т. 1. С. 144-147.
26. Лубкей Н. П., Крамарчук С. П. Система управління оборотними активами підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 22. С. 86-91.
27. Малюк С.І. Черниш О.В. Сучасні методи розрахунку показників ефективності використання оборотних активів. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – Секція 1: Фінанси, страхування і біржова діяльність*. URL: https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14890960908268.pdf
28. Морозюк Д. І. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 1. С. 114-119.
29. Носань Н. С. Мартінович В. Г. Сутність та генезис економічної категорії «оборотний капітал підприємства». *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 15. С. 272-275.
30. Осадчук Д. Сутність та склад оборотних активів підприємства. IX Всеукраїнська студентська науково - технічна конференція "Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання". 2016. – с. 59.
31. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua.
32. П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13
33. Педченко Н.С. Теоретико-прикладний аспект забезпечення результативності стратегії фінансування оборотного капіталу підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2020. № 4. С. 6—14.
34. Підхомний О. М. Діагностика фінансового стану підприємства. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2017. Вип. 23. С. 234-237.
35. Піскунов О. Г. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2009. № 6. С. 80-88.

36. Роганова, Г. О. Удосконалення класифікації оборотних коштів підприємств. *Бізнес Інформ*. 2014. №2. С. 308-313.
37. Стеценко Н. А. Система управління оборотним капіталом підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 3, Т. 3. С. 258-262.
38. Табачун Н.Р., Любимов М.О. Політика управління дебіторською заборгованістю. URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/9898/1/%D0%A2%D0%B0%D0%B1%D0%B0%D1%87%D1%83%D0%BD%20%D0%9D.%D0%A0..pdf.
39. Фінанси підприємств: підручник / [Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін.]; кер. кол.авт. і наук. ред. проф.А.М. Поддєрьогін. – Восьме вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2013. – 219 с.
40. Хаустова І. Є. Актуальні проблеми управління оборотними активами підприємства. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"*. 2018. № 19 (1295). С. 64-67.
41. Чупілко Т.А. Математична модель оптимізації оборотного капіталу торгового підприємства. *Збірник наукових праць Дніпродзержинського державного технічного університету*. 2016. Вип. 1. С. 113—117.
42. Швець Ю.О. Скворцова А.В. Управління оборотними активами підприємств. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. № 13. С. 127–130.
43. Шпак І. В. Аналіз управління оборотними активами підприємства. 2021. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/368.pdf.
44. Шурпенкова Р. К. Сутність та основи організації аналізу оборотних коштів. *Вісник Запорізького національного університету*. 2018. №3. С. 150–154.
45. Юрій С.М. Шляхи оптимізації структури оборотного капіталу. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 10 (4). С. 178—181.
46. Яскал І.В. Комплексний аналіз ефективності використання оборотного капіталу промислового підприємства. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28, № 3. С. 225—232.

Додаток А

Фінансова звітність ПАТ «Оболонь»

Баланс Ф.1

		Актив				
		2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи:	1000	22 345	8 337	6 857	6 026	4 686
первісна вартість	1001	80 568	43 259	43 396	43 963	43 969
накопичена амортизація	1002	58 223	-34 922	(36 539)	-37 937	-39 283
Незавершені капітальні інвестиції	1005	46 493	48 455	20 201	18 141	11 272
Основні засоби:	1010	2 906 500	5 141 361	4 867 736	4 611 402	4 352 291
первісна вартість	1011	5 239 376	11 850 066	11 940 760	12 003 847	12 080 275
знос	1012	2 332 876	-6 708 705	(7 073 024)	-7 392 445	-7 727 984
інші фінансові інвестиції	1035	60 828	18 522	109 397	57 581	18 542
Відстрочені податкові активи	1045	17 293				
Усього за розділом I	1095	3 138 341	5 216 689	5 004 205	4 693 164	4 386 805
II. Оборотні активи						
Запаси	1100	895 375	750 563	719 638	753 270	1 015 849
Виробничі запаси	1101	763 809				824 163
Незавершене виробництво	1102	40 233				73 543
Готова продукція	1103	82 543				84 609
Товари	1104	8 790				33 534
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	407 752	297 870	203 818	260 966	272 112
Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
за виданими авансами	1130		51 466	89 746	44 330	101 840
з бюджетом	1135	13 198	71 280	35 310	4 813	69 326
у тому числі з податку на прибуток	1136	3 228	8 047	5 475		4 233
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	51 498	430 965	9 897	18 911	20 095
Гроші та їх еквіваленти	1165	9 776	46 172	16 876	16 228	17 048
Готівка	1166					
Рахунки в банках	1167					
Витрати майбутніх періодів	1170	3 225				
Інші оборотні активи	1190	19 198	16 455	30 659	18 927	5 983
Усього за розділом II	1195	1 549 136	1 664 771	1 105 944	1 163 932	1 502 253
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200					
Баланс	1300	4 687 477	6 881 460	6 110 149	5 857 096	5 889 058

Пасив						
Пасив	**Код рядка**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	32513	73144	73 144	73 144	73144
Капітал у дооцінках	1405	1513770	2945067	2 763 289	2603868	2445387
Додатковий капітал	1410		8353	8 353	1 916	1198
Резервний капітал	1415	8128	546	-2 356		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-213931	-518048	-746 302	-329 248	167847
Усього за розділом I	1495	1340480	2495482	2 082 548	2 336 100	2673996
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Пенсійні зобов'язання	1505					
Довгострокові кредити банків	1510	344219	2037873	487 124	180402	609731
Цільове фінансування	1525					
Усього за розділом II	1595	347830	2786127	1 297 478	867 166	1020282
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	1600	1916055	417962	1 419 600	1395479	394848
Поточна кредиторська заборгованість:						
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	6400				661136
за товари, роботи, послуги	1615	635639	830232	1 021 281	909 794	709905
за розрахунками з бюджетом	1620	99741	150294	91 167	104 445	102148
за у тому числі з податку на прибуток	1621		282	-858	1 664	414
за розрахунками зі страхування	1625	3390	5364	5 926	6382	4980
за розрахунками з оплати праці	1630	13777	51430	44 447	57 270	80097
за одержаними авансами	1635	59834	46900	64 560	120 483	183041
за розрахунками з учасниками	1640	24908	1876	1 876	1876	1876
із внутрішніх розрахунків	1645	47527				
Поточні забезпечення	1660		10306	11 462	13 639	33497
Інші поточні зобов'язання	1690	191896	85487	69 804	44 462	23252
Усього за розділом III	1695	2999167	1599851	2 730 123	2 653 830	2194780
Баланс	1900	4687477	6881460	6 110 149	5 857 096	5889058

Звіт про фінансові результати Ф.2

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ						
Стаття	**Код рядка**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4 310 214	4 963 232	5 078 764	5 466 148	5 549 706
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-3 290 800	-3 565 168	-4 292 370	-4 277 833	-4 070 109
Валовий: прибуток	2090	1 019 414	1 398 064	786 393	1 188 315	1 479 597
Інші операційні доходи	2120	62 589	88 488	85 301	62 681	74 094
Адміністративні витрати	2130	-285 569	-296 579	-303 955	-337 100	-361 150
Витрати на збут	2150	-968 802	-1 111 347	-675 489	-661 989	-719 636
Інші операційні витрати	2180	-61 663	-29 144	-20 451	-32 219	-6 593
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-234 031	49 482	-128 200	219 688	466 312
Інші фінансові доходи	2220	8 604	97 691	4 259	280	338 280
Інші доходи	2240		430 848	-23 505	216 198	15 776
Фінансові витрати	2250	-463 655	-314 744	-275 269	-329 215	-255 444
Інші витрати	2270	-222 030	-42 861	-6 725	-1 418	-238 394
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-910 052	220 797	-325 802	144 591	324 912
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	24 809	-44 217	-39 618	113 042	130 702
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-885 243	176 580	-365 420	257 633	338 614